

V Bruseli 5. októbra 2023
(OR. en)

13867/23

ENER 531

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od:	Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie
Dátum doručenia:	5. októbra 2023
Komu:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generálna tajomníčka Rady Európskej únie
Č. dok. Kom.:	COM(2023) 572 final
Predmet:	SPRÁVA KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU o preskúmaní uplatňovania nariadenia (EÚ) 2017/1938

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2023) 572 final.

Príloha: COM(2023) 572 final



V Bruseli 5. 10. 2023
COM(2023) 572 final

SPRÁVA KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

o preskúmaní uplatňovania nariadenia (EÚ) 2017/1938

{SWD(2023) 323 final}

Správa o bezpečnosti dodávok plynu podľa nariadenia (EÚ) 2017/1938

1. Úvod

Cieľom nariadenia (EÚ) 2017/1938 o opatreniach na zaistenie bezpečnosti dodávok plynu (ďalej len „**nariadenie o bezpečnosti dodávok plynu**“) je predchádzať potenciálnym prerušeniam dodávok plynu a reagovať na ne. Stanovuje sa ním rámec pripravenosti EÚ na núdzové situácie a odolnosť voči prerušeniam dodávok plynu.

V článku 17 nariadenia o bezpečnosti dodávok plynu sa Komisia poveruje, aby na základe posúdení preventívnych akčných plánov a núdzových plánov členských štátov vypracovala návrh záverov týkajúcich sa možných prostriedkov na zvýšenie bezpečnosti dodávok plynu na úrovni Únie a do 1. septembra 2023 predložila **správu** Európskemu parlamentu a Rade o uplatňovaní tohto nariadenia a v prípade potreby aj legislatívne návrhy na zmenu tohto nariadenia.

Za posledných šesť rokov, od prijatia nariadenia o bezpečnosti dodávok plynu, prešla oblasť bezpečnosti dodávok plynu významnými zmenami, najmä v roku 2022 po ruskej invázii na Ukrajinu. V reakcii na to Európska komisia prijala **plán REPowerEU**¹ zameraný na úsporu energie, urýchlenie prechodu na čistú energiu a diverzifikáciu dodávok energie pre EÚ, aby čo najskôr úplne zmiernila svoju závislosť od ruského plynu.

V dôsledku toho sa **dovoz ruského plynu vo veľkej miere nahradil** dodávkami od alternatívnych dodávateľov vo forme dodatočného dovozu plynovodom od dôveryhodných partnerov a predovšetkým značným nárastom dovozu LNG (50 miliárd m³ alebo medziročný nárast o 73 % v roku 2022). Kým ruský dovoz pred vojnou predstavoval približne 50 % dovozu plynovodom do EÚ, v súčasnosti predstavuje menej ako 10 %, čo svedčí o bezprecedentnej zmene plynárenskej siete EÚ za posledný rok.

Ako súčasť plánu REPowerEU EÚ prijala aj **revidované nariadenie (EÚ) 2023/435**, podľa ktorého sa členským štátom umožňuje financovať vo svojich príslušných kapitolách REPowerEU za prísnych podmienok investície do plynárenskej infraštruktúry, pričom cieľom je diverzifikácia od ruského plynu a zabezpečenie okamžitej bezpečnosti dodávok plynu.

Okrem plánu REPowerEU prijala EÚ súbor nariadení, ako je **nariadenie (EÚ) 2022/1032 o uskladňovaní plynu**, ktorým sa stanovuje cieľ naplnenia zásobníkov na 90 %, dočasné **nariadenie (EÚ) 2022/1369 o znížení dopytu** a nariadenie, ktorým sa predlžuje jeho platnosť [nariadenie (EÚ) 2023/706], ktorým sa stanovuje cieľ zníženia dopytu po plyne o 15 %, a dočasné **nariadenie (EÚ) 2022/2576 o solidarite**, ktorým sa okrem iného poskytol právny základ na spoločný nákup plynu, ako aj posilnili pravidlá solidarity v prípade núdze. Tieto nariadenia boli prijaté s cieľom zaistiť bezpečnosť dodávok plynu a dopĺňa sa nimi existujúce nariadenie o bezpečnosti dodávok plynu.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=COM%3A2022%3A230%3AFIN&qid=1653033742483>.

Postupné vyradenie ruského plynu zo strany EÚ si vyžaduje veľký dôraz na pokračujúcu **diverzifikáciu dodávok**. Bude to znamenať **rastúci význam LNG**, a tým aj väčšiu závislosť od globálneho trhu s LNG v nasledujúcich rokoch.

Okrem toho sa očakáva, že z dlhodobého hľadiska bude dopyt po plyne klesať v rôznych odvetviach a členských štátoch rôznym tempom, a to by mohlo viesť k **zmene profilu dopytu** v EÚ. Budúca architektúra bezpečnosti dodávok musí skutočne zohľadňovať a podporovať prebiehajúce úsilie o **dekarbonizáciu** s pokračujúcou elektrifikáciou, ako aj rastúci význam **biometánu a vodíka**. Vyžaduje si to integrovanú stratégiu budúceho vyradovania a zmeny účelu infraštruktúry, aby sa zabezpečila riadna transformácia, ktorou sa zaručí bezpečnosť dodávok zemného plynu, biometánu a vodíka.

Architektúra bezpečnosti dodávok EÚ sa preto bude musieť naďalej prispôbovať zmenám, ktoré nastanú v nadchádzajúcich rokoch a desaťročiach.

Cieľom prijatia tejto správy je splniť právne požiadavky článku 17 nariadenia o bezpečnosti dodávok plynu. Jeho načasovanie sa mierne upravilo, aby bolo v súlade s **prebiehajúcou prácou v súvisiacich oblastiach**, pričom sa zohľadňuje najmä to, že v článku 30 nariadenia o solidarite sa predpokladá, že Európska komisia preskúma nariadenie o solidarite do 1. októbra 2023².

Okrem toho spoluzákonodarcovia v súčasnosti rokujú o niekoľkých ustanoveniach týkajúcich sa bezpečnosti dodávok v rámci **balíka opatrení v oblasti trhu s vodíkom a dekarbonizovaným plynom**³.

2. Posúdenie Komisie týkajúce sa preventívnych akčných plánov a núdzových plánov členských štátov

Podľa článku 17 nariadenia o bezpečnosti dodávok plynu sa vyžaduje, aby Komisia predložila správu založenú na posúdeniach Komisie týkajúcich sa aktualizovaných preventívnych akčných plánov a núdzových plánov.

V roku 2019 členské štáty predložili Komisii svoje preventívne akčné plány a núdzové plány. Komisia následne tieto plány posúdila a vydala viacero stanovísk⁴ s konkrétnymi odporúčaniami a bodmi, v ktorých by sa plány mali zlepšiť. Rovnaký postup by sa mal uskutočniť v roku 2023 z dôvodu pravidelnej štvorročnej aktualizácie plánov, ktorá sa požaduje v článku 9 ods. 11 a článku 10 ods. 2 nariadenia o bezpečnosti dodávok plynu, pričom členské štáty museli predložiť aktualizované plány do marca 2023. V čase písania správy však Komisia dostala oba plány len od

² Kapitola IV nariadenia o solidarite sa týka dočasných opatrení uplatniteľných v prípade stavu núdze v oblasti dodávok plynu. Dopĺňa sa ňou nariadenie o bezpečnosti dodávok plyn.

³ https://energy.ec.europa.eu/topics/markets-and-consumers/market-legislation/hydrogen-and-decarbonised-gas-market-package_en. Podrobnejšie informácie pozri v oddiele 3.7.

⁴ https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-security/commissions-opinions-preventive-action-plans-and-emergency-plans_en.

siedmich členských štátov, z ktorých väčšina bola doručená v júni až júli 2023⁵. V dôsledku toho bude posúdenie Komisie vychádzať z preventívnych akčných plánov a núdzových plánov predložených v roku 2019, ako aj z poznatkov získaných za posledný rok (roky). Aj vzhľadom na to, že aktualizované plány vo veľkej miere chýbali, Komisia rozoslala dotazník s cieľom prekonzultovať s členmi Koordinačnej skupiny pre plyn ustanovenia nariadenia o bezpečnosti dodávok plynu.

Podrobnejšie vysvetlenie kontextu a podstaty ustanovení, ako aj ďalšie podrobnosti o preskúmaní ustanovení nariadenia o bezpečnosti dodávok plynu zo strany Komisie možno nájsť v pracovnom dokumente útvarov Komisie SWD(2023) 323.

3. Preskúmanie nariadenia o bezpečnosti dodávok plynu a možné prostriedky na zvýšenie bezpečnosti dodávok plynu a poznatky získané z krízy dodávok plynu

3.1. Koordinačná skupina pre plyn

Koordinačná skupina pre plyn (GCG) odvodzuje svoj právny základ z článku 4 nariadenia o bezpečnosti dodávok plynu, v ktorom sa stanovuje, že skupine GCG predsedá Komisia a tvoria ju zástupcovia členských štátov, agentúra ACER, sieť ENTSOG a zastupiteľské subjekty príslušného odvetvia a spotrebiteľov. Komisia môže po porade s členskými štátmi rozhodnúť o zložení GCG s cieľom zabezpečiť jej úplnú reprezentatívnosť.

V roku 2022 bola GCG zvolaná rekordne 24-krát. GCG diskutovala najmä o najnovšom vývoji v oblasti bezpečnosti dodávok plynu v súvislosti s ruskou inváziou na Ukrajinu a následnými prerušeniami dodávok plynu. Okrem toho sa uľahčila výmena najlepších postupov týkajúcich sa vnútroštátnych preventívnych a núdzových opatrení, ako aj ďalších krokov v rámci opatrení na úrovni EÚ na zvýšenie pripravenosti, čo zohralo kľúčovú úlohu pri informovaní Komisie, aby predložila nové legislatívne návrhy.

Zástupcovia GCG vo svojich odpovediach na dotazník, ktorý Komisia rozoslala v máji 2023, uviedli, že oceňujú fungovanie skupiny, pričom predovšetkým **oceňujú jej prispôsobiteľný a flexibilný formát**.

Okrem toho Komisia na zasadnutie GCG *ad hoc* **prizvala tretie krajiny** s cieľom vymeniť si názory na bezpečnosť dodávok plynu. Viaceré členské štáty vyjadrili kladné stanovisko, aby sa naďalej častejšie pozývali dodávateľské alebo tranzitné krajiny.

3.2. Štandard infraštruktúry

V článku 5 nariadenia o bezpečnosti dodávok plynu sa stanovuje, že členské štáty zabezpečia, aby v prípade prerušenia prevádzky samostatnej najväčšej plynárenskej infraštruktúry (N – 1) bolo

⁵ Začiatkom júna 2023 boli rozoslané žiadosti o informácie v rámci mechanizmu EU Pilot tým členským štátom, ktorých preventívne akčné plány, núdzové plány a posúdenia rizika nie sú k dispozícii. Ďalšie podrobnosti sú uvedené v oddieloch 3.4.1 a 3.5 sprievodného pracovného dokumentu útvarov Komisie.

možné uspokojiť celkový dopyt po plyne počas dňa s výnimočne vysokým dopytom po plyne. To zahŕňa povinnosť umožniť trvalú fyzickú obojsmernú kapacitu na prepojeniach medzi členskými štátmi, pokiaľ nebude udelená výnimka.

Respondenti v dotazníku, ktorý bol rozoslaný GCG, uviedli, že štandard infraštruktúry bol dobrým stimulom na získanie primeraných kapacít infraštruktúry, najmä na **ul'ahčenie obrátených tokov zo západu na východ** zaznamenaných v roku 2022 po ruskej invázii na Ukrajinu. Iní zdôraznili potrebu doplniť tento prístup založený na infraštruktúre väčším zameraním na stranu ponuky, napr. doplnkovými štandardmi diverzifikácie. Možno zvážiť dodatočné ustanovenia na zabránenie budúcim zraniteľnostiam jedného dodávateľa. Mohlo by sa to uskutočniť prostredníctvom ďalšej **výmeny informácií** podľa článku 14 alebo dodatočného **štandardu S-1**, pričom by sa vyvážili bezpečnostné výhody s potenciálnymi nákladmi alebo neefektívnosťou.

Respondenti v dotazníku uviedli, že hoci prísnejšie štandardy môžu pomôcť zlepšiť bezpečnosť dodávok, prvoradým záujmom by malo byť **predchádzať riziku vytvorenia uviaznutých aktív**.

3.3. Štandard dodávok a chránení odberateľov

V článku 6 nariadenia o bezpečnosti dodávok plynu sa stanovuje **štandard dodávok**, podľa ktorého členské štáty vyžadujú od plynárenských podnikov, aby prijali opatrenia na zabezpečenie dodávok plynu chráneným odberateľom za vopred určených okolností.

Medzi chránených odberateľov, ako sa vymedzujú v článku 2 bode 5, patria domácnosti. Členské štáty môžu okrem toho za určitých podmienok zahrnúť 1. MSP; 2. základné sociálne služby a 3. diaľkové vykurovanie. Počas energetickej krízy v roku 2022 sa však úloha dobrovoľného znižovania dopytu vo všetkých sektoroch stala čoraz dôležitejšou. Nariadením o solidarite sa preto pre členské štáty zaviedla možnosť prijať opatrenia, ktorými sa zníži iná ako nevyhnutná spotreba chránených odberateľov.

Mnohé členské štáty uviedli, že pri uplatňovaní štandardu dodávok nečelia väčším problémom. Pokiaľ ide o chránených odberateľov, niektoré členské štáty poukázali na ťažkosti pri odhadovaní dopytu chránených odberateľov. Niektorí respondenti považovali za užitočnú **ďalšiu harmonizáciu vymedzenia chránených odberateľov** na úrovni EÚ, hoci je potrebné zvážiť špecifiká jednotlivých štátov.

Viacerí respondenti uviedli, že **obmedzenie inej ako nevyhnutnej spotreby** chránených odberateľov (ktoré sa v súčasnosti stanovuje v nariadení o solidarite) by malo byť trvalé, keďže poskytuje dodatočnú flexibilitu s cieľom splniť ciele bezpečnosti dodávok.

Vzhľadom na to, že dopyt domácností po plyne môže byť v niektorých členských štátoch postupne ukončený skôr ako v iných sektoroch, môže byť v budúcnosti potrebné prehodnotiť vymedzenie chránených odberateľov, aby sa prispôbilo meniacemu sa profilu dopytu, pričom sa zároveň zabezpečí uspokojenie potrieb domácností, najmä pokiaľ ide o spotrebu plynu zraniteľných spotrebiteľov.

3.4. Posúdenia rizika a regionálne rizikové skupiny

S cieľom pripraviť sa na možné riziká v oblasti bezpečnosti dodávok sa v nariadení o bezpečnosti dodávok plynu stanovuje architektúra posúdení rizika a regionálnych rizikových skupín, ktoré sú uvedené v článku 7 nariadenia a prílohách I, IV a V k nariadeniu.

Táto architektúra sa začína celoúniijnou simuláciou prerušenia dodávok plynu a prevádzky infraštruktúry, ktorú vykonáva ENTSOG, po ktorej členské štáty vykonajú posúdenie rizika na vnútroštátnej úrovni a spoločné posúdenie rizika vo vyhradených regionálnych rizikových skupinách zodpovedajúcich hlavným dodávateľským koridorom.

Prvé spoločné posúdenia rizika a posúdenia rizika na vnútroštátnej úrovni sa vykonali v roku 2018 a mali by sa aktualizovať každé štyri roky. V dôsledku výziev, ktorým čelili počas energetickej krízy v roku 2022, viaceré členské štáty uviedli, že im **chýbajú administratívne kapacity** na vedenie rizikových skupín alebo na včasné vykonávanie posúdení rizika.

Tieto posúdenia rizika a súvisiace preventívne akčné plány a núdzové plány sú však mimoriadne dôležité pre pripravenosť EÚ na riziká počas budúcej zimy a nasledujúcich rokov.

Komisia pôvodne nepokračovala v postupoch v prípade nesplnenia povinnosti v dôsledku výnimočnej krízy v roku 2022. Z dôvodu nedostatočného pokroku a dôležitosti pripravenosti na zimu 2023 – 2024 sa však Komisia rozhodla v polovici júna 2023 spustiť 26 mechanizmov Pilot EU, aby sa zabezpečilo, že členské štáty pripravujú a oznámia posúdenia rizika, preventívne akčné plány a núdzové plány.

Zo skúseností s aktualizáciou posúdení rizika a s fungovaním rizikových skupín, ako aj prostredníctvom spätnej väzby získanej od členov GCG sa naskytlo množstvo otázok, ktoré presahujú nedostatočné administratívne kapacity v členských štátoch.

- Zdá sa, že súčasný regionálny prístup k **rizikovým skupinám už nie je vhodný na daný účel** vzhľadom na zmenenú geopolitickú situáciu, rastúci význam LNG a zníženú úlohu niektorých koridorov na dodávku plynovodom.
- Viacerí respondenti **navrhujú prístup na úrovni celej EÚ**, prípadne s analýzami regionálnej citlivosti, s posilnenou úlohou Spoločného výskumného centra Komisie.

3.5. Preventívne akčné plány a núdzové plány

Preventívne akčné plány sú zamerané na predchádzanie vzniku kríz a sú založené na posúdeniach rizika na vnútroštátnej úrovni a spoločných posúdeniach rizika, zatiaľ čo v núdzových plánoch sa uvádzajú postupy, oblasti zodpovednosti a opatrenia, ktoré je potrebné prijať počas krízy.

Okrem prvkov načrtnutých v oddiele 2 sa Komisia domnieva, že sú potrebné ďalšie úvahy o nasledujúcich bodoch, ktoré sa v súčasnosti podľa nariadenia o bezpečnosti dodávok plynu nevyžadujú:

- dosiahnutý pokrok pri **postupnom vyrad'ovaní ruského plynu** a opis a odhad **diverzifikačného** úsilia ako súčasť opisu národnej plynárenskej siete. Alternatívne by sa to mohlo uľahčiť prostredníctvom posilnenej výmeny informácií na základe článku 14,
- odhad **meniaceho sa členenia spotreby plynu**,
- okrem úlohy domácej výroby (vrátane biometánu) by sa malo ďalej uvažovať o tom, či by sa mali zahrnúť národné **vodíkové stratégie**. Je to obzvlášť dôležité, ak to ovplyvní bezpečnosť dodávok plynu alebo nahradenie dopytu po plyne v kontexte rozvoja bezpečného európskeho trhu s vodíkom.

Zatiaľ čo núdzové plány prijaté od nadobudnutia účinnosti nariadenia možno vo všeobecnosti zlepšiť v súlade s odporúčaniami v stanoviskách Komisie, test solidarity (tzv. skúšobný test), ktorý spoločne vykonali Komisia, členské štáty a ENTSOG v decembri 2022, potvrdil dôležitú úlohu núdzových plánov pri zabezpečovaní rýchlej a efektívnej reakcie na núdzovú situáciu. Členské štáty potvrdili, že je nevyhnutné, aby Komisia v núdzových plánoch skontrolovala opatrenia, ktoré by mohli mať cezhraničný vplyv, napríklad opatrenia obmedzujúce cezhraničné toky alebo kapacity.

Ako je podrobnejšie uvedené v sprievodnom pracovnom dokumente útvarov Komisie SWD(2023) 323, medzi najdôležitejšie body, ktoré v preventívnych akčných plánoch chýbali, patrili:

1. podrobnosti o konzultácii so zainteresovanými stranami;
2. informácie o štandarde dodávok (jeho presadzovaní) a nedostatok informácií o štandarde infraštruktúry;
3. nepresné informácie o (solidaritou) chránených odberateľoch;
4. podrobnosti o regionálnych a národných plynárenských sieťach;
5. nedostatočné posúdenia vplyvu preventívnych opatrení na hospodárstvo, vnútorný trh, spotrebiteľov a životné prostredie.

Na druhej strane pri núdzových plánoch bola hlavným problémom neúplná regionálna kapitola vrátane chýbajúcich dojednaní o solidarite a nedostatočnej kvantifikácie vplyvu opatrení. Komisia sa domnieva, že členské štáty by mali zlepšiť uvedené body, ako už bolo zdôraznené v stanoviskách vydaných v roku 2019.

3.6. Oblasti zodpovednosti pri rôznych úrovniach krízovej situácie

Jedným zo základných ustanovení nariadenia o bezpečnosti dodávok plynu je stanovenie rôznych vnútroštátnych a celoúniijných úrovní krízovej situácie v článku 11, v ktorom sa vymedzujú tieto tri vnútroštátne úrovne krízovej situácie: 1. včasné varovanie; 2. pohotovosť a 3. stav núdze.

Okrem toho môže Komisia vyhlásiť regionálnu alebo celoúniijnú núdzovú situáciu, počas ktorej má Komisia zodpovednosť za koordináciu. Aj v nariadení (EÚ) 2022/1369 o znížení dopytu sa dočasne stanovil stav pohotovosti EÚ.

Počas energetickej krízy v roku 2022, a najmä počas tzv. skúšobného testu solidarity, ktorý sa uskutočnil v decembri 2022, sa usúdilo, že úroveň stavu núdze v EÚ by sa mala podrobnejšie vymedziť a kritériá, kedy by sa mal vyhlásiť regionálny alebo celounijný stav núdze, sú nejasné. Niektoré členské štáty v spätnej väzbe prostredníctvom dotazníka predloženého GCG uviedli, že vypracovanie núdzového plánu EÚ môže byť užitočné, najmä na objasnenie úloh a oblastí zodpovednosti rôznych orgánov EÚ a vnútroštátnych orgánov v prípade núdze.

Nariadením (EÚ) 2022/1369 o znížení dopytu sa navyše stanovil stav pohotovosti EÚ ako reakcia na ruskú inváziu na Ukrajinu, ktorý by členské štáty zaviazal k povinnému zníženiu dopytu po plyne o 15 %. Keďže platnosť tohto nariadenia uplynie koncom marca 2024, malo by sa zväžiť, či je **stav pohotovosti EÚ užitočný z dlhodobého hľadiska**. GCG poskytla spätnú väzbu prostredníctvom dotazníka, čím naznačila otvorenosť zachovať tento mechanizmus, aj keď v závislosti od opatrení, ktoré by sa ním aktivovali. Niektorí respondenti uviedli, že aktivácia, ako aj následné opatrenia by mohli súvisieť s naplnením zásobníkov. Iní uviedli, že opatrenia spojené s pohotovosťou EÚ by mali byť, podobne ako v roku 2022, percentilom zníženia dopytu, pričom percentuálny podiel by sa mal prispôbiť aktuálnej kríze.

Navyše, zatiaľ čo v článku 12 ods. 5 písm. a) nariadenia o bezpečnosti dodávok plynu sa stanovuje, že členské štáty nemôžu neprimerane obmedziť cezhraničné toky plynu, ukončenie postupu, ktorý by nasledoval uprostred krízy, môže trvať až týždeň. V článku 25 nariadenia o solidarite sa preto zaviedli dodatočné **záruky na zabezpečenie cezhraničných tokov**, čo Komisii umožňuje zaviazat' príslušný členský štát, aby s okamžitou účinnosťou zmenil svoje opatrenia. Väčšina respondentov, ktorí odpovedali na dotazník GCG, sa domnieva, že záruky pre cezhraničné toky sú užitočné aj po uplynutí platnosti dočasného nariadenia (EÚ) 2022/2576, pričom buď ocenili nové ustanovenia článku 25, alebo sa domnievajú, že ustanovenia článku 12 ods. 5 by sa už mali dodržiavať za každých okolností.

3.7. Solidarita

V článku 13 nariadenia o bezpečnosti dodávok plynu sa stanovujú požiadavky mechanizmu solidarity, ktorý je mechanizmom využívaným ako posledná možnosť v prípade vážneho stavu núdze týkajúceho sa plynu, keď je ohrozený dopyt „odberateľov chránených solidaritou“ a keď trh už nedokáže dodávať potrebné objemy plynu.

Ako sa vyžaduje v článku 13 ods. 10, členské štáty sa musia do 1. decembra 2018 dvojstranne dohodnúť na dohodách o solidarite, ktoré zahŕňajú technické, právne a finančné dojednania na zabezpečenie fungovania solidarity v praxi. Týmito dohodami o solidarite sa realizuje solidarita v praxi, ale ich absenciou sa nemení zákonná povinnosť. Na uľahčenie dvojstranných dohôd o solidarite Komisia vydala odporúčanie (EÚ) 2018/177, v ktorom uviedla odporúčanie týkajúce sa technických, právnych a finančných prvkov, ktoré sa majú zahrnúť do dvojstranných dohôd o solidarite.

V čase písania správy bolo podpísaných len 8 zo 40 dohôd o solidarite, a to medzi Rakúskom a Nemeckom, Dánskom a Nemeckom, Estónskom a Lotyšskom, Lotyšskom a Litvou, Talianskom a Slovinskom, Estónskom a Fínskom, Dánskom a Švédskom a Slovinskom a Chorvátskom.

Ako uviedli viaceré členské štáty, dôvodom nedostatočného pokroku je technická zložitosť, nedostatok odborných znalostí pridelených vnútroštátnymi správnyimi orgánmi a politické ťažkosti pri dosahovaní dohody, najmä pokiaľ ide o finančnú kompenzáciu.

Vzhľadom na nedostatočný pokrok v máji 2020 Komisia zaslala 25 členským štátom formálnu výzvu týkajúcu sa nedodržania ustanovení o solidarite. Komisia organizuje s členskými štátmi stretnutia týkajúce sa súboru prípadov nesplnenia povinnosti, na ktorých sa diskutuje o prípadoch nesplnenia povinnosti v oblasti solidarity. Komisia okrem toho ponúkla podporu na uľahčenie diskusií medzi zainteresovanými členskými štátmi s cieľom prekonať existujúce ťažkosti.

Legislatívny vývoj

S cieľom zabezpečiť, aby boli dojednania o solidarite účinné a funkčné, a pokryť chýbajúce dvojstranné dohody Komisia v decembri 2021 navrhla zmeniť nariadenie o bezpečnosti dodávok plynu prostredníctvom **balíka opatrení v oblasti trhu s vodíkom a dekarbonizovaným plynom** v záujme zavedenia spoločných pravidiel solidarity uplatniteľných v prípade absencie dvojstranných dohôd.

Keďže medziinštitucionálne rokovania o tomto balíku neboli počas krízy v roku 2022 ani zďaleka ukončené, 19. decembra 2022 ministri EÚ prijali núdzové **nariadenie o solidarite**, ktorým sa stanovujú štandardné pravidlá solidarity uplatniteľné v prípade absencie dvojstranných dohôd s obmedzením na maximálnu kompenzáciu, ktorá sa má vyplatiť za solidaritu. Nariadením o solidarite sa takisto dočasne rozšírila ochrana solidarity na objemy plynu kritické pre bezpečnosť dodávok elektriny a dočasne sa rozšírila povinnosť solidarity na členské štáty so zariadeniami LNG.

Nariadenie o solidarite bolo prijaté podľa článku 122 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), čím sa z neho stalo dočasné núdzové opatrenie, ktorého platnosť sa skončí na konci roka 2023. Ak sa balík opatrení v oblasti trhu s vodíkom a dekarbonizovaným plynom neprijme pred týmto dátumom, situácia sa v tomto smere vráti do stavu pred krízou, ako už bolo uvedené.

Test solidarity (skúšobný test)

S cieľom otestovať ustanovenia o solidarite v nariadení o bezpečnosti dodávok plynu a nariadení o solidarite uskutočnila Komisia v decembri 2022 spoločný „skúšobný“ test s členskými štátmi a ENTSOG.

Identifikovalo sa niekoľko bodov, ktoré treba sledovať:

- Väčšina účastníkov sa zhodla, že LNG môže poskytnúť dodatočnú flexibilitu v krízovej situácii. Solidarita vo forme LNG by si však vyžadovala trhové mechanizmy a zásah príslušného orgánu, a to za predpokladu, že sa vyčerpali všetky trhovovo orientované nástroje, čo by sa malo bližšie objasniť.
- Zistilo sa, že neexistuje žiadny právny základ na požadovanie solidarity prostredníctvom plynovodu do susedného členského štátu, ktorý nie je priamo pripojený.
- V prípade, že členský štát dostane dve žiadosti o solidaritu, postup sa považoval za nejasný.

- Účastníci vyjadrili želanie, aby sa na solidaritu poskytovanú prostredníctvom plynovodov uplatňovala 24-hodinová lehota, zatiaľ čo na solidaritu poskytovanú prostredníctvom LNG by sa naďalej vzťahovalo 72 hodín.

Ďalšie podrobnosti o teste solidarity možno nájsť v dokumente SWD(2023) 323.

4. Záver

Bezpečnosť dodávok plynu v Európe sa od minulého roka zlepšila vďaka úspešnému vykonávaniu dodatočných opatrení zo strany EÚ a členských štátov vo všetkých kľúčových oblastiach energetickej politiky. Vzhľadom na skutočnosť, že Rusko využíva energiu ako politickú a ekonomickú zbraň, **EÚ konala spoločne, v duchu solidarity**, aby **znižila závislosť EÚ od ruských fosílnych palív** a zároveň **naďalej riešila klimatickú krízu**, a tým zrýchlila svoje úsilie o **zvýšenie odolnosti kritickej infraštruktúry** a kritických subjektov EÚ. **Rozšírenie a zavádzanie energie z obnoviteľných zdrojov vyrobenej v Európe** sa výrazne zrýchlilo. EÚ posilnila vzťahy s medzinárodnými partnermi s cieľom **diverzifikovať dodávky energie** a prijala koordinované opatrenia na zvýšenie pripravenosti, okrem iného opatrenia týkajúce sa skladovania plynu alebo zníženia dopytu.

Napriek tomu **stále existujú riziká** pre bezpečnosť dodávok plynu do Únie, ako je úplné zastavenie dovozu z Ruska, incidenty v infraštruktúre, nepriaznivé poveternostné podmienky, zvyšujúci sa dopyt po plyne v Európe alebo obmedzenie dodávok s nákladom LNG.

Okrem toho energetický systém prechádza **transformáciou smerom k dekarbonizácii** prostredníctvom rastúcej integrácie plynov z obnoviteľných zdrojov a nízkouhlíkových plynov, ako aj rastúcej elektrifikácie. Touto transformáciou energetického systému sa zlepšuje bezpečnosť dodávok plynu tým, že sa znižuje závislosť EÚ od fosílnych palív, a najmä od zemného plynu. **Architektúru bezpečnosti dodávok plynu v budúcnosti bude potrebné prispôbiť tak, aby sa do nej integrovali plyny z obnoviteľných zdrojov a nízkouhlíkové plyny vrátane biometánu a vodíka, ako aj ďalšia elektrifikácia a sektorová integrácia energetického systému.**

Nový rámec by mal vychádzať z **balíka opatrení v oblasti trhu s vodíkom a dekarbonizovaným plynom** po jeho prijatí a podporovať ho. Rastúci rozvoj plynov z obnoviteľných zdrojov a nízkouhlíkových plynov vrátane biometánu a vodíka, ako aj zvyšujúca sa elektrifikácia energetického systému sú základnými prvkami, ktoré bude potrebné zohľadniť pri akomkoľvek budúcom vývoji právneho rámca pre bezpečnosť dodávok, aby sa zaistila bezpečnosť dodávok plynu a podporili sa ciele EÚ v oblasti dekarbonizácie.

V tejto správe sa poukazuje na množstvo potenciálnych zlepšení architektúry bezpečnosti dodávok plynu v EÚ. Ako sa uvádza v článku 17 nariadenia o bezpečnosti dodávok plynu, správa konkrétne tvorí základ pre ďalšie úvahy s ohľadom na potenciálny budúci návrh Komisie na zmenu tohto nariadenia.